

Spis treści

Wykaz skrótów	XXV
Wykaz autorów	XXXI
Wprowadzenie	XXXV
Część I. Komentarz do jednostek redakcyjnych ustawy o rachunkowości	1
Rozdział 1. Przepisy ogólne	3
Art. 1. [Przedmiot]	4
I. Zakres przedmiotowy Rachunku	4
II. Badania sprawozdań finansowych	4
III. Zasady wykonywania działalności	5
Art. 2. [Zakres podmiotowy]	5
I. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej	7
II. Zakres podmiotowy ustawy o rachunkowości	8
Art. 3. [Słowniczek]	10
I. Interpretacja poszczególnych pojęć	22
II. Podstawa funkcjonowania jednostki	24
Art. 4. [Zasady ogólne]	29
I. Postulat prawdziwego i rzetelnego obrazu jednostki	31
II. Zasady i reguły ujęte w polityce rachunkowości	31
Art. 4a. [Wymagania dotyczące sprawozdań]	33
Art. 5. [Ciągłość]	34
Art. 6. [Przychody i koszty]	35
Art. 7. [Wycena majątku]	36
Art. 8. [Sytuacja majątkowa]	38

Rozdział 2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych	41
Art. 9. [Język ksiąg]	48
I. Wymóg prowadzenia ewidencji w języku polskim	49
II. Ewidencja operacji w walucie polskiej	50
III. Ewidencja w placówkach zagranicznych	50
IV. Sprawozdania budżetowe	51
V. Rozliczenie kosztów podróży zagranicznej	52
VI. Sprawozdania finansowe	53
VII. Oprogramowanie księgowo	53
VIII. Zestawienia sporządzane na podstawie ksiąg rachunkowych	54
IX. Polityka rachunkowości	54
Art. 10. [Polityka rachunkowości]	55
I. Zakres informacji/zasad przyjmowanych/określanych w polityce rachunkowości (lub powiązania z innymi jednostkami redakcyjnymi ustawy o rachunkowości)	56
II. Wpływ specyfiki jednostki budżetowej i zakładu budżetowego na politykę rachunkowości	57
III. Istota polityki rachunkowości	57
IV. Obowiązkowe elementy dokumentacji przyjętych zasad (polityki) rachunkowości w jednostkach sektora finansów publicznych	58
A. Obowiązek wprowadzenia polityki rachunkowości	58
B. Określenie roku obrotowego oraz wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych	59
C. Metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego	60
D. Sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych	62
E. Zakładowy plan kont	63
F. Wykaz ksiąg rachunkowych	65
G. Wykaz zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych oraz opis systemu przetwarzania danych	66
H. System służący ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów	67
V. Określenie zasad ewidencji i umarzania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	68
VI. Określenie dat zamknięcia miesiąca	69
VII. Obowiązek prowadzenia ewidencji zobowiązań według podziałek klasyfikacji budżetowej	70
VIII. Ustalenie i aktualizacja zasad rachunkowości	70
IX. Przykład zarządzenia dla jednostki budżetowej (bez wymienionych w nim załączników)	73
X. Inne kwestie do ustalenia w polityce rachunkowości	74
Art. 11. [Prowadzenie ksiąg rachunkowych]	76
Art. 11a. [Miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych poza siedzibą]	77
I. Ogólne zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych	77
II. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych przez jednostkę	78

III.	Obowiązki kierownika jednostki w sytuacji, gdy księgi rachunkowe są prowadzone poza siedzibą jednostki oraz poza miejscem sprawowania zarządu	81
IV.	Miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych a ich przechowywanie	82
Art. 12. [Zapisy księgowe]	83
I.	Bilans otwarcia i bilans zamknięcia	84
II.	Otwieranie ksiąg rachunkowych jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego	86
III.	Zamykanie ksiąg rachunkowych jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego	87
IV.	Zamknięcie ksiąg ewidencji budżetu	89
Art. 13. [Treść]	90
I.	Instrukcyjny charakter art. 13 RachunkU	91
II.	System ksiąg rachunkowych	91
III.	Prowadzenie ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera	93
IV.	Księgi rachunkowe jako utwór.....	94
V.	Zasoby informacyjne rachunkowości	97
VI.	Oprogramowanie umożliwiające uzyskanie czytelnych informacji w odniesieniu do zapisów dokonanych w księgach rachunkowych.....	98
VII.	Zasady oznaczania ksiąg rachunkowych	99
IX.	Przechowywanie ksiąg rachunkowych	99
Art. 14. [Dziennik]	100
I.	Powiązanie z innymi jednostkami redakcyjnymi	100
II.	Dziennik zdarzeń.....	101
III.	Zasada chronologii dziennika	102
IV.	Numeracja i ciągłość dziennika	103
V.	Rodzaje dzienników	104
Art. 15. [Konta księgi głównej]	105
Art. 16. [Konta ksiąg pomocniczych]	106
Art. 17. [Rozwinięcie]	106
I.	Powiązania z innymi jednostkami redakcyjnymi.....	107
II.	Organizacja ksiąg pomocniczych.....	108
III.	Sposób prowadzenia ksiąg pomocniczych	109
IV.	Obligatoryjne i fakultatywne przypadki tworzenia pomocniczych ksiąg rachunkowych	112
V.	Metody prowadzenia ksiąg pomocniczych	115
Art. 18. [Miesięczne zestawienie]	117
I.	Powiązanie z innymi jednostkami redakcyjnymi.....	117
II.	Zestawienie miesięczne.....	117
III.	Obligatoryjne elementy zestawienia	118
IV.	Terminy sporządzania zestawienia	118

Art. 19. [Inwentarz]	119
I. Nowa jednostka	119
II. Inwentarz	120
III. Dokumentowanie inwentarza i inwentaryzacja	121
Art. 20. [Podstawa zapisów]	121
I. Powiązania z innymi przepisami	123
II. Obowiązek zapisu	123
III. Zadania rachunkowości budżetowej.....	124
IV. Kontrola dokumentów	124
V. Dowód źródłowy w księgach rachunkowych	125
VI. Dowody księgowe zewnętrzne obce	125
VII. Dowody księgowe zewnętrzne własne.....	126
A. Faktura	126
B. Faktura korygująca.....	128
C. Nota korygująca i księgowa	128
D. Dokumenty KP i KW	128
E. Umowa kupna-sprzedaży	128
VIII. Dowody księgowe wewnętrzne	129
A. Dokumenty dotyczące środków trwałych.....	129
B. Dokumenty magazynowe związane z obrotem zapasami	129
C. Dokumenty rozrachunków z pracownikami.....	130
D. Dokumenty obrotu środkami pieniężnymi	132
E. Dokumenty wystawiane w celu dokonania zapisu.....	133
F. Dowody dokumentujące wewnętrzne rozliczenia jednostki	133
IX. Dowody księgowe zbiorcze, korygujące, zastępcze i rozliczeniowe	133
X. Zapisy wprowadzane w księgach rachunkowych automatycznie	134
Art. 21. [Rzetelność dowodów księgowych]	135
I. Minimalne wymagania w zakresie dowodów księgowych.....	135
II. Obowiązkowe elementy dowodu księgowego	136
III. Sposób ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja)	138
IV. Dowód księgowy w walucie obcej.....	139
V. Dowody w języku obcym.....	139
VI. Zasady tworzenia i kontroli dokumentów.....	140
Art. 22. [Rzetelność dowodów]	145
I. Istota art. 22 RachunkU	146
II. Rzetelność dowodów księgowych.....	146
III. Błędy w dowodach źródłowych zewnętrznych obcych i własnych.....	149
IV. Błędny dokument wewnętrzny.....	149
V. Egzemplarz dowodu stanowiący podstawę zapisu księgowego	150
VI. Kontrola.....	150
A. Ogólne zasady kontroli	150
B. Kontrola pod względem formalnym dokumentu księgowego	151

C. Kontrola rachunkowa	151
D. Odpowiedzialność za kontrolę	153
Art. 23. [Zapisy]	160
I. Wymóg trwałości zapisu	160
II. Sposoby zapisu w księgach rachunkowych	161
III. Chronologia i trwałość zapisów.....	161
IV. Zawartość zapisu księgowego	162
V. Zapisy operacji w walutach obcych	163
VI. Sprawdzalność zapisów księgowych.....	163
VII. Sprawdzalność przebiegu dokumentacji księgowej	163
VIII. Trwałość zapisów.....	164
Art. 24. [Zasady prowadzenia]	165
I. Prowadzenie ksiąg rachunkowych.....	166
II. Zapisy księgowe	167
III. Wymogi prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych	167
IV. Rzetelność ksiąg rachunkowych	168
V. Bezbłądność ksiąg rachunkowych	169
VI. Sprawdzalność ksiąg rachunkowych	171
VII. Bieżące prowadzenie ksiąg rachunkowych	173
Art. 25. [Poprawa błędów]	174
I. Błędy w zapisach księgowych.....	175
II. Korygowanie błędów po zamknięciu miesiąca lub w księgach prowadzonych za pomocą komputera	176
III. Technika poprawiania błędów księgowych.....	176
Rozdział 3. Inwentaryzacja	183
Art. 26. [Zakres i termin]	192
I. Przepisy regulujące zagadnienie inwentaryzacji	194
II. Metody inwentaryzacji.....	195
III. Inwentaryzacja w drodze spisu z natury	199
IV. Instrukcja inwentaryzacyjna	200
V. Roczny plan inwentaryzacyjny	201
VI. Etapy inwentaryzacji	201
A. Etap przygotowawczy	201
B. Czynności związane z właściwym przeprowadzeniem inwentaryzacji	203
C. Etap rozliczeniowy	204
VII. Rola głównego księgowego/skarbnika w inwentaryzacji drogą spisu z natury	207
VIII. Uprawnienia i obowiązki przewodniczącego komisji inwentaryzacyjnej	207
IX. Komisja inwentaryzacyjna	208
X. Zespoły spisowe	209
XI. Kontrolerzy spisowi.....	210
XII. Arkusz spisowy	211
XIII. Rozliczenie inwentaryzacji.....	213

XIV.	Różnice inwentaryzacyjne	214
XV.	Odpowiedzialność materialna pracowników jednostek sektora finansów publicznych	216
XVI.	Inwentaryzacja w drodze potwierdzenia sald	216
	A. Aktywa objęte inwentaryzacją w drodze potwierdzenia salda	216
	B. Forma potwierdzenia sald	219
	C. Różnice w saldach	220
	D. Weryfikacja sald potwierdzonych	220
XVII.	Inwentaryzacja w drodze weryfikacji	221
XXVIII.	Zakres inwentaryzacji (art. 26 ust. 1 RachunkU)	229
XIX.	Składniki majątku, będące własnością innych jednostek (art. 26 ust. 2 RachunkU)	231
XX.	Terminy i częstotliwość (art. 26 ust. 3 RachunkU)	232
XXI.	Inwentaryzacja na ostatni dzień roku obrotowego a RachunkU	233
XXII.	Inwentaryzacja w innym okresie niż ustawowy	233
XXIII.	Udział biegłego rewidenta w inwentaryzacji	234
XXIV.	Teren strzeżony	237
XXV.	Inwentaryzacja likwidowanych i przekształcanych jednostek (art. 26 ust. 4 RachunkU)	237
XXVI.	Odstąpienie od inwentaryzacji (art. 26 ust. 5 RachunkU)	238
Art. 27. [Rozliczenie inwentaryzacji]		238
	I. Dokumentowanie inwentaryzacji	239
	II. Rozliczenie inwentaryzacji (art. 27 ust. 2 RachunkU)	240
	III. Rozliczenie niedoborów, szkód i nadwyżek	241
	IV. Niedobory w składnikach majątkowych a korekta podatku naliczonego VAT	244
	V. Zasady przechowywania dokumentacji inwentaryzacyjnej określone w art. 73 i 74 RachunkU	245
	VI. Inwentaryzacja kas fiskalnych	246
Rozdział 4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego		247
Art. 28. [Sposoby obliczania]		254
	I. Pojęcie aktywów, pasywów a istota wyceny	258
	II. Moment wyceny	261
	III. Metody wyceny	262
	IV. Charakterystyka poszczególnych metod wyceny	264
	V. Uproszczenie w wycenie	268
	VI. Zasady szczególne wyceny	268
	VII. Problemy z wyceną wartości niematerialnych i prawnych	270
Art. 29. [Zaprzestanie działalności]		272
	I. Ocena zagrożeń kontynuacji działalności jednostki przez kierownika jednostki	273
	II. Weryfikacja oceny kierownika przez biegłego rewidenta	274
	III. Wycena przy braku kontynuacji działalności	275
	IV. Zasady likwidacji jednostek finansów publicznych	275
	A. Likwidacja jednostki budżetowej	275

B. Likwidacja samorządowego zakładu budżetowego	276
Art. 30. [Waluty obce]	276
I. Powiązanie z innymi jednostkami redakcyjnymi	278
II. Istota art. 30 Rachunku	278
III. Wycena różnic kursowych według ustawy o rachunkowości	278
A. Kurs wprowadzenia do ksiąg operacji wyrażonych w walutach obcych	279
B. Kurs realizacji operacji wyrażonych w walutach obcych.....	279
C. Wycena bilansowa	279
IV. Wycena różnic kursowych w jednostkach sektora finansów publicznych – przepisy szczególnie	280
V. Wpływ wyceny kwartalnej na zobowiązania wykazane w sprawozdaniach	280
VI. Ujmowanie w księgach różnic kursowych zgodnie z ustawą o rachunkowości	280
VII. Ewidencja pozabilansowa	281
VIII. Ewidencja różnic kursowych zgodnie ze szczególnymi zasadami rachunkowości....	282
A. Ewidencja różnic kursowych od zaciągniętych kredytów przez JST.....	283
B. Ewidencja księgowa spłat rat kredytu	284
Art. 31. [Zmiana wartości początkowej środków trwałych]	289
I. Wartość początkowa środków trwałych i jej korekta	290
II. Wycena początkowa środków trwałych według ceny nabycia i kosztu wytworzenia ..	290
III. Wycena otrzymanych nieodpłatnie środków trwałych	293
IV. Ulepszenie	293
V. Kwalifikowanie poniesionych nakładów – remont czy ulepszenie?.....	293
VI. Odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe	298
VII. Aktualizacja wyceny środków trwałych	299
Art. 32 [Zasady amortyzacji]	303
I. Zasady amortyzowania i umarzania środków trwałych	304
II. Odpisy amortyzacyjne.....	305
III. Plan amortyzacji	305
IV. Okres amortyzacji	305
V. Metody amortyzacji	306
VI. Jednorazowa amortyzacja.....	306
VII. Trwała utrata wartości	307
VIII. Przepisy szczególne dotyczące jednostek sektora finansów publicznych	308
IX. Stosowanie stawek podatkowych	309
X. Konta związane z odpisami amortyzacyjno-umorzeniowymi	312
XI. Amortyzacja środków trwałych otrzymanych nieodpłatnie.....	314
XII. Amortyzacja majątku obcego	316
Art. 33. [Wycena wartości niematerialnych i prawnych]	317
I. Ogólne zasady wyceny oraz dokonywania odpisów amortyzacyjnych wartości niematerialnych i prawnych	318
II. Przepisy szczególne dotyczące jednostek sektora finansów publicznych	319
III. Oprogramowanie komputerowe.....	321

IV. Dodatnia i ujemna wartość firmy.....	322
V. Konta służące do ewidencji odpisów amortyzacyjno-umorzeniowych wartości niematerialnych i prawnych	323
Art. 34. [Wycena zapasów]	324
I. Zasady wyceny bieżącej rzeczowych aktywów obrotowych (zapasów).....	326
II. Zasady wyceny bilansowej rzeczowych aktywów obrotowych (zapasów).....	326
III. Cena nabycia i zakupu	328
IV. Cena sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu oraz wartość godziwa	328
V. Ewidencja materiałów wg rzeczywistych cen nabycia lub zakupu.....	329
VI. Ewidencja materiałów wg stałych cen ewidencyjnych	330
VII. Ewidencja towarów wg stałych cen ewidencyjnych	332
VIII. Wycena produkcji w toku, półfabrykatów i produktów gotowych	332
IX. Odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów obrotowych	334
X. Konta służące do ewidencji rzeczowych aktywów obrotowych	335
Art. 34a. [Obliczanie przychodów z usługi niezakończonej]	341
Art. 34b. [Wpływ kosztów na wynik finansowy]	342
Art. 34c. [Weryfikacja kosztów]	342
Art. 34d. [Niestosowanie przepisów]	343
I. Niezakończone usługi budowlane w sektorze finansów publicznych – podstawy prawne	343
II. Pojęcie niezakończonych usług budowlanych	343
III. Rodzaje umów o usługi budowlane	344
IV. Przychody z wykonania usługi niezakończonych	345
V. Koszty wykonania usługi niezakończonych	348
A. Definicja kosztów	348
B. Koszty zaliczane do kontraktów długoterminowych.....	349
C. Koszty niezaliczane do kontraktów długoterminowych.....	350
D. Globalny budżet kosztów umowy.....	350
VI. Zasady ustalania przychodów i kosztów z usługi niezakończonych	350
A. Ustalenie przychodów i kosztów metodą stopnia zaawansowania z umów określonych w cenach stałych	350
B. Ustalenie kosztów i przychodów z umów określonych w cenach „koszt plus”	352
C. Ustalenie kosztów i przychodów z umów metodą zysku zerowego	352
VII. Ujęcie przychodów i kosztów z usługi niezakończonych w sprawozdaniu finansowym	353
VIII. Przepisy szczególne dotyczące jednostek sektora finansów publicznych	354
IX. Umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi	355
X. Umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym	355
Art. 35. [Wycena aktywów finansowych]	358
I. Aktywa finansowe oraz inne inwestycje w księgach rachunkowych	360
II. Odpis trwałej utraty wartości inwestycji.....	361
III. Skutki wzrostu lub obniżenia wartości inwestycji krótkoterminowych.....	362

IV. Skutki przeszacowania inwestycji	362
V. Wycena inwestycji.....	363
Art. 35a. [Instrument finansowy]	363
Art. 35b. [Odpisy aktualizujące należności]	367
I. Istota odpisów aktualizujących wartość należności.....	368
II. Procedury ustalenia należności umorzonych, nieściągalnych i przedawnionych	369
A. Należności nieściągalne.....	369
B. Należności umorzone	369
C. Należności przedawnione.....	374
III. Metody ustalania odpisów aktualizujących wartość należności.....	375
A. Indywidualne odpisy aktualizacyjne	376
B. Metoda tzw. wiekowania należności	376
IV. Przepisy szczególne dotyczące jednostek sektora finansów publicznych	377
V. Konto księgowie służące do ewidencji odpisów aktualizujących wartość należności	378
Art. 35c. [Ustalenie przyczyny dokonania odpisu aktualizacyjnego]	380
Art. 35d. [Rezerwy na zobowiązania]	381
I. Zasady tworzenia rezerw	382
II. Istota rezerw na zobowiązania	382
III. Przepisy szczególne dotyczące jednostek sektora finansów publicznych	385
IV. Konto księgowie służące do ewidencji rezerw na zobowiązania.....	386
Art. 36. [Kapitały (fundusze) własne]	389
I. Składniki kapitału własnego	390
II. Pojęcie kapitału w jednostkach finansów publicznych	391
III. Struktura funduszu w zależności od rodzaju jednostki finansów publicznych	391
IV. Fundusz jednostki	392
V. Wynik finansowy netto.....	396
VI. Nadwyżka środków obrotowych.....	396
VII. Odpisy z wyniku finansowego	397
VIII. Fundusz mienia zlikwidowanych jednostek.....	397
IX. Fundusze własne pozostałych jednostek sektora finansów publicznych	397
X. Kapitał (fundusz) w jednostkach objętych procedurą likwidacji, upadłości lub postępowaniem restrukturyzacyjnym.....	401
Art. 36a. [Zbycie akcji własnych]	401
Art. 37. [Odroczony podatek dochodowy]	402
I. Powiązania z innymi jednostkami redakcyjnymi	403
II. Tworzenie rezerw i ustalanie aktywów	403
III. Podatek dochodowy w jednostkach budżetowych	406
IV. Podatek dochodowy w JST.....	406
V. Podatek dochodowy w samorządowych zakładach budżetowych	407
VI. Podatek dochodowy w instytucjach kultury	410

Art. 38. [Ubezpieczyciele]	411
Art. 39. [Rozliczenia międzyokresowe]	412
I. Rozliczenia międzyokresowe.....	412
II. Rezygnacja z międzyokresowego rozliczenia.....	413
III. Ewidencja czynnych rozliczeń międzyokresowych.....	414
IV. Zasady ewidencji rozliczeń okresowych	415
V. Schematy ewidencji czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	417
VI. Koszty zakupu.....	419
VII. Biernie rozliczenia międzyokresowe.....	421
VIII. Pojęcie i przykłady biernych rozliczeń międzyokresowych	421
IX. Dostawy niefakturowane	422
X. Rozróżnianie rezerw	422
XI. Przykłady biernych rozliczeń międzyokresowych	423
XII. Zasady sporządzania bilansu.....	424
Art. 40. (uchylony)	426
Art. 41. [Przychód przyszłego okresu]	426
I. Przychód przyszłego okresu	427
Art. 42. [Wynik netto]	428
I. Składniki wyniku finansowego netto	429
II. Stosowanie zasad rachunkowości przy ustalaniu wyniku finansowego	430
A. Zasada memoriału oraz współmierność przychodów i związanych z nimi kosztów.....	430
B. Zasada ostrożności	430
C. Zasada kompensaty	430
III. Poziomy wyniku finansowego	431
IV. Wynik działalności operacyjnej.....	431
V. Przychody z podstawowej działalności operacyjnej	432
VI. Koszty działalności operacyjnej.....	433
VII. Wynik z pozostałej działalności operacyjnej.....	434
VIII. Wynik operacji finansowych.....	436
IX. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	438
X. Ustalanie wyniku finansowego netto	439
Art. 43. [Banki]	442
Art. 44. [Ubezpieczyciele]	443
Rozdział 4a. Łączenie się spółek	445
Art. 44a. [Dzień połączenia spółek]	445
Art. 44b. [Aktywa i zobowiązania spółki]	445
Art. 44c. [Księgi rachunkowe]	449
Art. 44d. [Metoda nabycia]	450

Rozdział 5. Sprawozdania finansowe jednostki	451
Art. 45. [Treść; okres]	451
Art. 46. [Stany aktywów i pasywów]	452
Art. 47. [Rachunek zysków i strat]	453
Art. 48. [Informacja dodatkowa]	454
Art. 48A. [Zestawienie zmian w kapitale]	455
Art. 48B. [Rachunek przepływów pieniężnych]	455
Art. 49. [Sprawozdanie z działalności]	456
Art. 49A. [Domniemanie rzetelności sprawozdania]	458
Art. 50. [Szczegółowość bilansu]	458
Art. 51. [Sprawozdania zakładów]	458
Art. 52. [Osoby odpowiedzialne]	459
Art. 53. [Zatwierdzenie]	459
Art. 54. [Zmiana sprawozdania]	460
Rozdział 6. Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej	463
Art. 55. [Skonsolidowane sprawozdanie]	465
I. Podstawy prawne stosowania konsolidacji przez JST.....	466
II. Jednostki podlegające konsolidacji	466
III. Etapy procesu konsolidacji	467
IV. Instrukcja przygotowania skonsolidowanego bilansu	468
V. Dokumentacja konsolidacyjna	468
Art. 56. [Wyjątki].....	469
Art. 57. [Rodzaje konsolidacji]	471
Art. 58. [Konsolidacja pełna]	471
Art. 59. [Metoda praw własności]	472
Art. 60. [Zasady sporządzania]	473
I. Konsolidacja metodą pełną	475
II. Kapitał podstawowy.....	476
III. Kapitał własny jednostek zależnych	476
IV. Wartość firmy lub ujemna wartość firmy	476
V. Korekty związane z utworzeniem jednostki zależnej (spółki prawa handlowego) ...	477
VI. Wartość godziwa.....	484
VII. Wartość firmy, ujemna wartość firmy	486

VIII.	Korekty związane z nabyciem udziałów w jednostkach zależnych	486
IX.	Ocena wartości firmy	496
X.	Wartości w skonsolidowanym bilansie.....	497
XI.	Odpis aktualizujący wartość firmy.....	497
XII.	Eliminacje dywidend otrzymanych od jednostek zależnych	499
XIII.	Eliminacja należności i zobowiązań	500
XIV.	Eliminacja niezrealizowanych zysków i strat	502
XV.	Podwyższenie kapitału podstawowego w jednostkach zależnych (spółkach prawa handlowego).....	503
XVI.	Różnica z tytułu podwyższenia kapitału podstawowego.....	504
XVII.	Korekty konsolidacyjne związane z podwyższeniem kapitału podstawowego	505
XVIII.	Zakup dodatkowych udziałów w jednostkach zależnych (spółkach prawa handlowego)	511
XIX.	Korekty konsolidacyjne związane z zakupem dodatkowych udziałów	512
XX.	Sprzedż udziałów w jednostkach zależnych (spółkach prawa handlowego)	518
Art. 61. [Metoda konsolidacji]		519
I.	Konsolidacja metodą proporcjonalną	520
II.	Nabycie udziałów w jednostce współzależnej (spółce prawa handlowego)	523
Art. 62. (uchylony)		525
Art. 63. [Wartość firmy]		525
Art. 63a. [Wyłączenia]		526
Art. 63b. [Stosowanie jednakowych metod]		530
Art. 63c. [Stosowanie jednostki dominującej]		531
Art. 63d. [Sprawozdania jednostek powiązanych]		532
Rozdział 6a. Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej		533
Art. 63e. [Objaśnienie pojęć]		533
Art. 63f. [Sprawozdanie z płatności]		534
Art. 63g. [Skonsolidowane sprawozdanie z płatności]		535
Art. 63h. [Zwolnienie z obowiązku sprawozdania z płatności]		535
Art. 63i. [Zwolnienie ze stosowania przepisów]		536
Art. 63j. [Odesłanie]		536
Rozdział 7. Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych		537
Art. 64. [Zakres podmiotowy]		537
Art. 64a. (uchylony)		538

Art. 64b. (<i>uchylony</i>)	538
Art. 65. [Opinia rewidenta]	538
Art. 66. [Biegły rewident]	540
Art. 67. [Dostęp do informacji]	541
Art. 67a. [Stosowanie przepisów]	541
Art. 68. [Udostępnianie sprawozdania]	541
Art. 69. [Złożenie do rejestru]	542
Art. 70. [Ogłoszenie]	543
Art. 70a. [Oświadczenie]	544
Rozdział 8. Ochrona danych	545
Art. 71. [Przechowywanie dokumentacji]	546
I. System służący ochronie danych i ich zbiorów	547
II. Przechowywanie dokumentacji jednostki.....	547
III. Ochrona danych przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera	548
IV. System ochrony zasobów obowiązujący w jednostce	549
V. Podział ról i obowiązków, w zakresie ochrony danych	549
VI. Określenie sposobów zabezpieczeń dostępu do materialnych zasobów środowiska informatycznego rachunkowości.....	550
Art. 72. [Nośniki magnetyczne]	551
I. Zabezpieczanie zbiorów.....	551
II. Księgi rachunkowe w formie zbiorów na informatycznych nośnikach danych	551
III. Ochrona zbiorów danych na informatycznych nośnikach	552
IV. Przechowywanie ksiąg rachunkowych na innym nośniku	552
V. Polityka bezpieczeństwa oraz instrukcja dotycząca zarządzania systemem informatycznym	553
Art. 73. [Miejsce i sposób gromadzenia]	553
I. Przechowywanie dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych	554
II. Przechowywanie danych na informatycznych nośnikach	555
III. Przechowywanie dokumentacji przyjętych zasad rachunkowości, ksiąg rachunkowych i sprawozdań.....	555
IV. Przechowywanie dokumentów poza jednostką	555
V. Archiwizacja	555
Art. 74. [Okres przechowywania]	556
I. Okresy przechowywania	557
II. Inne terminy przechowywania zbiorów	558

Art. 75. [Udostępnianie]	559
I. Udostępnianie zbiorów	560
II. Praktyczne procedury udostępniania zasobów informacyjnych jednostki	560
Art. 76. [Zakończenie działalności]	561
I. Zbiory jednostek, które nie będą już kontynuowały działalności.....	562
II. Decyzja o likwidacji jednostki	562
III. Dokumentacja przebiegu likwidacji	563
Rozdział 8a. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	565
Art. 76a. [Działalność gospodarcza]	565
Art. 76b. (uchylony)	565
Art. 76c. (uchylony)	565
Art. 76d. (uchylony)	565
Art. 76e. (uchylony)	565
Art. 76f. (uchylony)	566
Art. 76g. (uchylony)	566
Art. 76h. [Ubezpieczenie]	566
Art. 76i. (uchylony)	566
Rozdział 9. Odpowiedzialność karna	569
Art. 77. [Nierzetelne sprawozdania]	570
I. Zakres podmiotowy odpowiedzialności.....	571
II. Zakres podmiotowy jednostek zobowiązanych do stosowania Rachunku	571
III. Odpowiedzialność za sprawozdania finansowe	572
IV. Sankcje karne	572
V. Odpowiedzialność kierownika	572
Art. 78. [Nierzetelny biegły]	573
I. Zakres podmiotowy	573
II. Zakres przedmiotowy	573
III. Sankcje karne	574
Art. 79. [Przestępstwa przeciwko informacji gospodarczej]	574
I. Zakres podmiotowy	575
II. Zakres przedmiotowy.....	575
III. Udzielanie wyjaśnień i udostępnianie informacji.....	576
IV. Sankcje karne	576
V. Wybór biegłego rewidenta do badania sprawozdania	576

Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe	577
Art. 80. [Zakres stosowania ustawy]	577
Art. 80a. (uchylony)	578
Art. 81. [Upoważnienia]	578
Art. 82. [Rozwinięcie]	581
Art. 83. [Wzorcowe plany kont]	582
Rozdział 11. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe	583
Art. 84. (pominięty)	583
Art. 85. [Derogacja]	583
Art. 86. [Wejście w życie]	584
Część II. Sporządzanie i badanie sprawozdań finansowych	585
Rozdział 1. Sprawozdania finansowe jednostki	587
1. Podstawy prawne sporządzania sprawozdań finansowych jednostek sektora finansów publicznych.....	587
1.1. Sprawozdawczość budżetowa.....	587
1.2. Sprawozdania finansowe	588
1.2.1. Wyszczególnienie jednostek, do których nie ma zastosowania rozdział 5 ustawy o rachunkowości.....	589
2. Szczególne zasady sporządzania sprawozdań finansowych jednostek sektora finansów publicznych.....	590
2.1. Regulacje zawarte w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości.....	590
2.2. Elementy sprawozdania finansowego	591
2.3. Informacje uzupełniające jednostkowe sprawozdanie finansowe	592
2.4. Rok obrotowy i dzień bilansowy	593
2.5. Termin sporządzenia i złożenia sprawozdań finansowych	594
2.6. Zasady postępowania w przypadku likwidacji jednostki	595
3. Sprawozdania finansowe łączne – rodzaje i terminy	596
3.1. Sprawozdanie łączne jednostek będących dysponentami budżetu państwa.....	596
3.2. Sprawozdanie o charakterze łącznym JST	597
3.3. Wyłączenia wzajemnych rozliczeń – zasady ogólne	597
3.4. Obowiązkowe informacje uzupełniające łączne sprawozdanie finansowe	598
3.5. Informacja uzupełniająca o wysokości środków na świadczenia pracownicze	599
4. Skonsolidowany bilans JST – zakres i terminy	600
5. Ograniczony obowiązek stosowania przepisów ustawy o rachunkowości w zakresie zatwierdzania sprawozdań.....	601
6. Ograniczony zakres stosowania przepisów ustawy o rachunkowości w zakresie badania sprawozdań finansowych.....	602
7. Bilans z wykonania budżetu JST	603

7.1. Ustalanie deficytu lub nadwyżki	604
7.2. Ustalanie stanu wolnych środków	606
7.3. Prezentacja oraz zasady wyceny aktywów i pasywów	607
8. Bilans jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego.....	607
8.1. Wybrane pozycje aktywów bilansu jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego.....	608
8.1.1. Środki trwałe w budowie (inwestycje)	608
8.1.2. Zaliczki na środki trwałe w budowie (inwestycje)	610
8.1.3. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	610
8.1.4. Rozliczenia z tytułu środków na wydatki budżetowe i z tytułu dochodów budżetowych	612
8.1.5. Środki pieniężne państwowego funduszu celowego	613
8.2. Wybrane pozycje pasywów	613
8.2.1. Nadwyżka środków obrotowych (-)	613
8.2.2. Fundusz mienia zlikwidowanych jednostek.....	615
8.2.3. Państwowe fundusze celowe	616
8.2.4. Rozliczenia z tytułu środków na wydatki budżetowe i z tytułu dochodów budżetowych	616
9. Rachunek zysków i strat jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego (wariant porównawczy)	618
9.1. Wybrane pozycje rachunku zysków i strat.....	619
9.1.1. Dotacje na finansowanie działalności podstawowej.....	619
9.1.2. Przychody z tytułu dochodów budżetowych.....	620
9.1.3. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	622
9.1.4. Pozostałe przychody operacyjne – dotacje	623
9.1.5. Inne przychody operacyjne.....	623
9.1.6. Koszty inwestycji finansowanych ze środków własnych samorządowych zakładów budżetowych i dochodów jednostek budżetowych gromadzonych na wydzielonym rachunku	624
9.1.7. Podatek dochodowy	625
9.1.8. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty) oraz nadwyżki środków obrotowych	625
10. Zestawienie zmian w funduszu jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego	626
10.1. Wybrane pozycje zestawienia zmian w funduszu	626
10.1.1. Zwiększenie funduszu z tytułu środków na inwestycje	626
10.1.2. Zwiększenie funduszu z tytułu aktualizacji wyceny środków trwałych.....	627
10.1.3. Zwiększenie funduszu z tytułu aktywów przejętych od zlikwidowanych lub połączonych jednostek	628
10.1.4. Zwiększenie funduszu z tytułu aktywów otrzymanych w ramach centralnego zaopatrzenia	628
10.1.5. Zwiększenie funduszu z tytułu pozostałych odpisów z wyniku finansowego za rok bieżący	629
10.1.6. Zmniejszenie funduszu z tytułu rozliczenia wyniku finansowego i środków obrotowych za rok ubiegły.....	629
10.1.7. Zmniejszenie funduszu z tytułu aktualizacji wyceny środków trwałych ...	629

10.1.8. Zmniejszenie funduszu z tytułu pasywów przejętych od zlikwidowanych lub połączonych jednostek	630
10.1.9. Zmniejszenie funduszu z tytułu aktywów przekazanych w ramach centralnego zaopatrzenia	630
10.1.10. Wynik finansowy za rok bieżący	630
10.1.11. Nadwyżka dochodów jednostek budżetowych, nadwyżka środków obrotowych samorządowych zakładów budżetowych	631
11. Wyłączenia wzajemnych rozliczeń – szczegółowe zasady	631
12. Reguły wyłączeń wzajemnych rozliczeń	634
13. Załączniki	637
13.1. Prezentacja, zasady wyceny oraz powiązanie z ewidencją księgową sprawozdania „Bilans z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego” (załącznik Nr 1)	637
13.2. Zasady wyceny, prezentacja oraz powiązanie z ewidencją księgową sprawozdania „Bilans jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego” (załącznik Nr 2)	640
13.3. Prezentacja, zasady wyceny oraz powiązanie z ewidencją księgową sprawozdania „Rachunek zysków i strat jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego” (wariant porównawczy) – załącznik Nr 3	649
13.4. Prezentacja, zasady wyceny oraz powiązanie z ewidencją księgową sprawozdania „Zestawienie zmian w funduszu jednostki” (załącznik Nr 4)	654
Rozdział 2. Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	659
1. Charakterystyka i teoretyczny opis zagadnień regulowanych przepisami rozdziału	659
1.1. Zasady ogólne	659
1.2. Cel badania sprawozdania finansowego	659
1.3. Jednostki podlegające badaniu sprawozdań finansowych	660
1.4. Podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych	661
1.5. Przedmiot działalności	661
1.6. Podstawy prawne badania sprawozdań finansowych	662
1.7. Zasady sprawowania nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami	662
1.7.1. Zasady wewnętrznej kontroli jakości	662
1.7.2. Niezależność biegłego rewidenta	663
1.7.3. Standardy rewizji finansowej	664
1.8. Tryb badania sprawozdań finansowych	666
1.9. Etapy badania sprawozdań finansowych	667
1.10. Opinia i raport z badania sprawozdania finansowego	668
1.11. List poufny do kierownika jednostki	670
1.12. Wymagania wobec osoby chcącej wykonywać zawód biegłego rewidenta	670
1.13. Kluczowy biegły rewident	671
1.14. Nadzór publiczny	672
1.15. Kontrola biegłych rewidentów i działalności podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych	672
2. Zakres i sposób stosowania przepisów rozdziału 7 ustawy o rachunkowości do badania sprawozdań finansowych jednostek sektora finansów publicznych	673

2.1. Wyłączenia stosowania przepisów rozdziału 7 ustawy o rachunkowości	673
2.2. Jednostki podlegające badaniu	673
2.3. Zasady badania sprawozdań finansowych.....	674
3. Specyfika badania sprawozdania finansowego jednostki sektora finansów publicznych	686
3.1. Cel badania sprawozdania finansowego.....	686
3.2. Zakres sprawozdań podlegających badaniu	686
3.3. Formułowanie opinii i raportu w przypadku badania sprawozdania finansowe- go jednostki samorządu terytorialnego	687
3.4. Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego.....	688
3.5. Dostęp do informacji	689
3.6. Korzystanie z ustaleń audytorów wewnętrznych	689
3.7. Ryzyko badania sprawozdania finansowego.....	690
3.8. Przykładowe rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdań finanso- wych w sektorze finansów publicznych	690
3.9. Istotność.....	692
4. Podsumowanie	693
Część III. Odpowiedzi na pytania.....	695
Rozdział I. Przepisy ogólne	697
1. Uproszczenia w rachunkowości.....	697
1.1. Ewidencja pierwszego wyposażenia nieruchomości.....	697
1.2. Księgowanie kosztów w jednostce budżetowej	699
2. Uznawanie za środki trwałe	701
2.1. Księgowanie zakupionych regałów mechanicznych do archiwum	701
2.2. Ewidencja środków trwałych w starostwie.....	702
Rozdział II. Dowody księgowe i księgi rachunkowe	705
1. Dokumenty księgowe.....	705
1.1. Druki ścisłego zarachowania	705
1.2. Udokumentowanie przyjęcia drogi publicznej	706
1.3. Kontrola dowodu księgowego w zakresie stosowania ustawy – Prawo zamówień publicznych.....	706
1.4. Kontrola merytoryczna dowodu księgowego a kierownik jednostki.....	707
2. Polityka rachunkowości	709
2.1. Zapisy w polityce rachunkowości w zakresie zaległości cywilnoprawnych.....	709
2.2. Polityka rachunkowości w szkołach obsługiwanych przez centrum usług wspólnych	711
2.3. Opis systemu przetwarzania danych dla informatycznej ewidencji księgowej.....	713
3. Księgi rachunkowe.....	714
3.1. Konsekwencje księgowe przekształcenia Powiatowego Zespołu Ekonomiczno- -Administracyjnych Szkół wynikające z ustawy o rachunkowości	714
3.2. Dopuszczalność dekretacji na wtórnkach przelewu wydrukowanych z systemu bankowości elektronicznej.....	717
Rozdział III. Inwentaryzacja	719

1. Częstotliwość spisu z natury środków trwałych i wyposażenia przekazanych do spółek gminnych oraz do ochotniczej Straży Pożarnej	719
2. Potwierdzenia salda zobowiązań.....	720
3. Przesunięcie terminu inwentaryzacji okresowej	721
4. Inwentaryzacja w jednostce obsługiwanej a zgodność z kontrolą zarządczą	722
5. Ewidencja bilansowa użyczonych nieruchomości	725
Rozdział IV. Wycena	727
1. Środki trwałe.....	727
1.1. Wydatki poniesione na nadzór.....	727
1.2. Ujęcie rachunkowe kosztów pośrednich inwestycji.....	727
1.3. Połączenie trzech środków trwałych w jeden.....	729
1.4. Czy usunąć nakłady na obce środki trwałe z ewidencji?	730
1.5. Ewidencja wartości ulepszenia środka trwałego oddanego w użyczenie.....	732
2. Długoterminowe aktywa finansowe	733
2.1. Udziały gminy w spółce komunalnej.....	733
2.2. Wyksięgowanie udziałów w spółce komunalnej.....	735
3. Amortyzacja i trwała utrata wartości.....	736
3.1. Amortyzacja środka trwałego	736
3.1.1. Naliczanie amortyzacji po ulepszeniu całkowicie umorzonego środka trwałego.....	737
3.1.2. Korekta planu amortyzacji	737
3.1.3. Korekta błędnych stawek amortyzacyjnych	738
4. Odpisy aktualizacyjne.....	740
4.1. Odpisy aktualizacyjne od długoterminowych aktywów.....	740
Rozdział V. Sprawozdania finansowe	745
1. Sprawozdanie finansowe zlikwidowanego samorządowego zakładu budżetowego ..	745
2. Ujęcie rachunkowe operacji międzyjednostkowej.....	749
3. Jednostki objęte konsolidacją.....	750
3.1. Zwolnienia z obowiązku konsolidacji sprawozdań finansowych.....	750
3.2. Jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym jednostki samorządu terytorialnego	751